

جهان مجازی در خدمت تفاهم با دنیای اسلام

(آشنایی با دو پایگاه اینترنتی در آلمان در زمینه گفت و گو با جهان اسلام)

پریسا رضایی

بخش ها:

این سایت عمدتاً از سه لوگوی اصلی و سه لوگوی فرعی تشکیل شده است که در ستون سمت چپ صفحه اصلی این سایت قابل مشاهده است. همین جا قابل ذکر است که خواننده از این امکان بهره مند است که کل سایت را به شکل نسخه چاپی دریافت کند که در این صورت فاقد حواشی و نکات غیر ضروری خواهد بود.

سه لوگوی اصلی عبارتند از: سیاست، جامعه، فرهنگ.

در هر یک از این بخش ها به عنوانی از مهم ترین مقالات مربوط به امور سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در جهان اسلام دست می یابیم. هر یک از مقالات دارای خلاصه ای هستند که کارگزاران سیاست فرهنگی آلمان در خارج، برگزارکننده نمایشگاه ها، کارگاهی برای گفت و گوی فرهنگی و مدنی، بانک اطلاعاتی و در واقع حافظه سیاست فرهنگی آلمان در خارج به کمک کتابخانه ها و مراکز گردآوری اسناد است.

عنوان فرعی پایگاه اینترنتی قنطره، "گفت و گو با جهان اسلام" است و همان گونه که از این عنوان فرعی برمی آید، در این پایگاه تلاش می شود، دیدگاه های گوناگون در امور گوناگون اسلامی، از مسائل روزمره در حیات اسلامی مانند مسأله حجاب تا سیاست های دولت های اسلامی مانند اندونزی یا مالزی و... به بحث و بررسی گذاشته شود. این پایگاه آشکارا از اتخاذ دیدگاهی "اسلام ستیزانه پرهیز دارد و بنا به سیاست اصلی بنیان گذاران آن، صرفاً برای برقراری ارتباط بیشتر با جهان اسلام طراحی شده است، یعنی در راستای اطلاع رسانی درباره جهان اسلام و برقراری ارتباط سالم تر با این جهان، در فضایی متشکل از مباحثات، مقالات و مصاحبه های دوستانه، مبتنی بر اصول دموکراتیک و مدنی با حفظ احترام به تمام ادیان الهی.

هیأت تحریریه این سایت در شهر بن آلمان قرار دارد و اعضای اصلی هیأت تحریریه آن عبارتند از لاریسا پنتر، آریان فریریز، لوئیس گرپ، مونا ناگار (مدیر مسئول هیأت تحریریه). عده ای دیگر نیز با این سایت به طور مستمر همکاری می کنند که برای پرهیز از اطاله کلام، از آوردن نام آنها در اینجا خودداری می کنیم.

در هر یک از این بخش ها به شکل بایگانی در ارتباط میان جهان اسلام و دیگر بخش های جهان تشکیل می دهد. لوگوهای فرعی عبارتند از: پرونده، جدول برنامه ها و لینک ها (پیوندها). در بخش "پرونده" می توان طیف وسیعی از مضامین اصلی را یافت که در زمینه های گوناگون به شکل بایگانی در این بخش ذخیره شده اند و مناسب کار تحقیقی در مورد مضمونی خاص هستند. برای نمونه مسأله حجاب در کشورهای گوناگون مسلمان نشین یا فیلمسازان مسلمان و ...

در بخش جدول برنامه ها، هر یک از برنامه هایی که از سوی نهادهای اسلامی در آلمان برگزار می شود، از نمایشگاه های هنری تا برنامه های سخنرانی با شرح مختصری از آن ها و جدول زمان بندی آن ها ذکر شده است.

در بخش پیوندها (لینک ها) به نشانی اینترنتی سازمان هایی برمی خوریم که در زمینه گفت و گو میان اروپا و جهان اسلام به نحوی فعالیت می کنند. برخی از این پیوندها عبارتند از:

رادیویی برای خارج از جمهوری فدرالی آلمان، از طریق فرستنده رادیویی، تلویزیونی و اینترنتی خود، تصویری جامع از حیات سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در آلمان ارائه می دهد و همزمان دیدگاه های آلمان در امور بین المللی را نیز توصیف می کند.

انستیتو گوته، بزرگ ترین سازمان در ترویج سیاست های فرهنگی آلمان در کشورهای خارجی است. برگزاری برنامه های فرهنگی، دوره های آموزش زبان، ارائه کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی، بازدیدها و بسیاری برنامه های دیگر در طیف فعالیت این مؤسسه می گنجند.

مؤسسه روابط خارجی نیز از جمله کارگزاران سیاست فرهنگی آلمان در خارج، برگزارکننده نمایشگاه ها، کارگاهی برای گفت و گوی فرهنگی و مدنی، بانک اطلاعاتی و در واقع حافظه سیاست فرهنگی آلمان در خارج به کمک کتابخانه ها و مراکز گردآوری اسناد است.

عنوان فرعی پایگاه اینترنتی قنطره، "گفت و گو با جهان اسلام" است و همان گونه که از این عنوان فرعی برمی آید، در این پایگاه تلاش می شود، دیدگاه های گوناگون در امور گوناگون اسلامی، از مسائل روزمره در حیات اسلامی مانند مسأله حجاب تا سیاست های دولت های اسلامی مانند اندونزی یا مالزی و... به بحث و بررسی گذاشته شود. این پایگاه آشکارا از اتخاذ دیدگاهی "اسلام ستیزانه پرهیز دارد و بنا به سیاست اصلی بنیان گذاران آن، صرفاً برای برقراری ارتباط بیشتر با جهان اسلام طراحی شده است، یعنی در راستای اطلاع رسانی درباره جهان اسلام و برقراری ارتباط سالم تر با این جهان، در فضایی متشکل از مباحثات، مقالات و مصاحبه های دوستانه، مبتنی بر اصول دموکراتیک و مدنی با حفظ احترام به تمام ادیان الهی.

هیأت تحریریه این سایت در شهر بن آلمان قرار دارد و اعضای اصلی هیأت تحریریه آن عبارتند از لاریسا پنتر، آریان فریریز، لوئیس گرپ، مونا ناگار (مدیر مسئول هیأت تحریریه). عده ای دیگر نیز با این سایت به طور مستمر همکاری می کنند که برای پرهیز از اطاله کلام، از آوردن نام آنها در اینجا خودداری می کنیم.

فضای مجازی اینترنت، عرصه ای آزاد است تا هر فرد و گروهی، در کمترین زمان و بیشترین دامنه تأثیر، پیام خود را منتقل کند. این تکنولوژی که تمدن بشری را وارد عرصه ای نو و ناب کرده است، اینک در اختیار همگان است. سیاستمداران، هنرمندان، نویسندگان و... همگی سهمی از این رسانه دارند. در چنین فضایی چگونه می توان انتظار داشت که ارباب ادیان و وابستگان تفکر دینی از چنین ابزار کارگشا و راه گشایی بی بهره بمانند. امروزه می توان حجم وسیعی از پایگاه های اینترنتی را سراغ گرفت که هر یک از منظر و موضعی خاص به مقوله دین نظر می کنند. بنا به برآوردها، دست کم یک و نیم میلیون پایگاه اینترنتی وجود دارد که مضمون اصلی آن ها دین است. به این اعتبار در مجموعه پژوهش های دینی، اینک باید به فکر تأسیس شاخه ای جدید بود که "دین در اینترنت" را موضوع کاوش های خود قرار می دهد. در این مقاله سعی بر آن است تا دو نمونه از پایگاه های اینترنتی را که به اسلام اختصاص داشته و موضوع مناسبات و روابط جهان با اسلام را به عنوان هسته اصلی کار خود قرار داده معرفی شود و به امکان ها و مضامین آن ها اشاره گردد.

۱. سایت قنطره

(www.Qantara.de)

واژه "قنطره" در زبان عربی به معنای "پل" است. بانیان این پایگاه اینترنتی عبارتند از: مرکز فدرالی آموزش های سیاسی (dbp)، صدای آلمان (دویچه وله DW)، انستیتو گوته (GI) و مؤسسه روابط خارجی (ifa). هدف از تأسیس چنین پایگاهی از سوی این چهار بنیان گذار، ایفای سهمی در گفت و گو با جهان اسلام بوده است و این طرح از سوی وزارت امور خارجه جمهوری فدرال آلمان حمایت می شود.

درباره هر یک از بنیان گذاران:

مرکز فدرالی آموزش های سیاسی از شهروندان علاقه مند که به نحوی به موضوعات سیاسی می پردازند، حمایت می کند. وظیفه این مرکز این است که ادراک مربوط به شناخت مفاهیم و مضامین تخصصی سیاسی را ترویج دهد، ذهنیت دموکراتیک را مستحکم و آمادگی همکاری های سیاسی را تقویت کند.

صدای آلمان به عنوان فرستنده ای

www.Qantara.de

اروپا و ترکیه، اسلام فمینیستی، اسلام در آلمان هنر و فرهنگ، مجموعه لینک‌ها ادبیات، حقوق بشر و اسلام، گفت و گو در خاورمیانه، سازمان‌ها پایگاه‌های اینترنتی مختلف، سوابق اینترنتی دانش و پژوهش.

گفتنی است که مقالات این سایت، با زبانی ساده و همه فهم نوشته می‌شود. در محاسبات تقریبی، هر دو هفته یکبار به روز می‌شود و برای طیف خواننده متوسط با دیدگاهی نه الزاماً تخصصی، تنظیم شده است. این سایت همچنین دارای بخش نامه خوانندگان، جستجو و ارائه جدیدترین اخبار روز مربوط به جهان اسلام از طریق نشانی پست اینترنتی است. دستیابی به این سایت به زبان‌های آلمانی، انگلیسی و عربی میسر است.

۲. سایت اسلام (www.islam.de)

سایت اسلام به زبان آلمانی است و زیر پوشش شورای مرکزی مسلمانان آلمان (ZMD) قرار دارد. این سایت، رسانه‌ای اطلاعاتی و خدماتی است که در اختیار همه علاقه‌مندان در این زمینه قرار می‌گیرد. این سایت معروف‌ترین سایت آلمانی - اسلامی با بیشترین شمار مراجعه‌کنندگان و همچنین طرف‌گفت و گو برای بسیاری مسلمانان و غیرمسلمانان به شمار می‌رود. این سایت در کنار ارائه رقم رو به فزونی ۱۳۰۰ نشانی، تنها تا سال ۲۰۰۶، بالغ بر ۶۰۰ هزار مورد مراجعه به این سایت را به ثبت رسانده است که هم‌چنان روبه‌افزایش است.

هدف از تأسیس این سایت، گسترش گفت و گو و تسامح میان تمام گروه‌ها و شهروندان زیر چتر حمایت از هم‌گرایی مسلمانان در آلمان و کاهش پیش‌داوری‌ها، به‌ویژه در قبال اسلام است. شعار این سایت عبارت است از: عملکردی منصفانه به نفع اسلام در رسانه‌ها.

این سایت طیف وسیعی از امکانات دیجیتال را در دسترس مراجعه‌کننده قرار می‌دهد. برخی از این امکانات عبارتند از: کتابخانه مجازی، فهرستی از نشانی‌ها و اطلاعات اولیه مربوط به سازمان‌های اسلامی، نمایشگاه‌های برگزارشده در مساجد، اخبار مطبوعاتی و آثار چاپی، تمامی آثار منتشره از سوی شورای مرکزی مسلمانان آلمان، تقویم مربوط به برنامه‌های همگانی که برگزار می‌شوند، کاتالوگی از پرسش و پاسخ‌ها حاوی مضامینی میان فرهنگی و به‌ویژه اسلامی که هر روز رو به گسترش دارد، تقویم عبادی و بخش‌های متنوع دیگر.

سایت اسلام یک پایگاه اینترنتی خبری و روزآمد برای همه علاقه‌مندان، به‌ویژه روزنامه‌نگاران و تکثیرگران اطلاعات و همچنین مرکزی برای حضور مسلمانان آلمانی در شبکه جهانی اینترنت است.

این سایت در فعالیت کمابیش ده ساله خود همواره در تلاش برای ترویج همزیستی میان ادیان و جهان‌بینی‌های گوناگون در فضای مجازی بوده و از همه افرادی که همین هدف را دنبال می‌کرده‌اند، برای همکاری حمایت کرده است.

سرپرست این سایت ایمان مزیک و معاون او عمار القصر و طراح سایت مجید مزیک هستند. بانیان و کارگزاران این سایت خود را موظف به رعایت ارکانی از اخلاقیات می‌دانند که در خدمت تفاهم بیشتر میان ادیان و گسترش حال و هوای گفت و گو میان دینی و میان فرهنگی باشد و خود را متعهد می‌دانند که از اشاعه اخبار کذب، موارد توهین‌آمیز و مانند آن پرهیز کنند. فهرستی از قوانین اخلاقی که این سایت خود را پایبند به آن‌ها می‌داند، در بخشی مجزا در همین سایت آورده شده است. آن‌چه در این بخش به آن، بسیار تأکید می‌شود، این نکته است که طرف‌گفت و گو یا خواننده تمامی اطلاعاتی که در این سایت منتشر می‌شوند، نه رایانه بلکه انسان‌هایی دیگر هستند که درباره آن‌ها اخلاقیاتی همسان، ارزش‌های اخلاقی و خصلت‌های انسانی که اسلام در راه همزیستی انسانی و اسلامی بدانها تأکید می‌کند، حکم می‌راند و رایانه فقط وسیله‌ای برای انسان‌ها در راه بهبود این همزیستی شمرده می‌شود. این سایت برحسب قانون مصوب دادگاه ایالتی هامبورگ که هر یک از سایت‌ها را نسبت به محتوای پیوندها (لینک‌ها) بی‌که درج می‌کنند، مسئول می‌شناسد، مگر آن‌که خود را از هرگونه اعمال نفوذ بر نحوه شکل‌دهی و محتویات سایت‌های پیوندی بری می‌داند و مسئولیتی برای محتویات پیوندهای بیگانه نمی‌پذیرد و تضمینی برای کامل بودن محتویات آن‌ها نمی‌دهد.

بخش پیوندهای این سایت از چهار بخش ذیل تشکیل شده است:

سایت‌های اسلامی به زبان آلمانی
سایت‌های اسلامی بین‌المللی
سایت‌هایی در زمینه هنر و اسلام
مجلات اینترنتی اسلامی
روزنامه‌های اسلامی
در فهرست پیوندها ابتدا به نام سایت و در مقابل آن به توضیح کوتاهی از هر یک از سایت‌ها می‌رسیم. کلیک و

مراجعه به همه سایت‌های پیوند داده شده از سایت اسلام، شدنی است.

در بررسی صفحه اصلی این سایت در آغاز به پنج لوگوی اصلی در سرلوحه صفحه می‌رسیم که عبارتند از: کتابخانه مجازی، راهنمای مسلمانان، سایت اسلام در آلمان، بخش‌های خدماتی، شورای مرکزی مسلمانان آلمان.

بخش کتابخانه مجازی عبارت است از: قرآن، دعاها، اسلام چیست؟ احادیث، نمایشگاه‌های برگزار شده در مساجد و سفارش کتاب.

بخش راهنمای مسلمانان از این موارد تشکیل یافته است: فهرست پرسش‌ها و پاسخ‌ها، نشانی مساجد، ضابط نشانی‌ها، سفارتخانه‌ها، اسلام در شبکه جهانی اینترنت، توصیفاتی از همین سایت، برنامه‌های همگانی و پیوندهایی در زمینه گفت و گو ادیان.

بخش سایت اسلام در آلمان عبارت است از: مجامع اسلامی، نامه‌های خوانندگان، برنامه‌های مشارکتی، ضوابط اخلاقی، سفارش لوح فشرده، تعطیلات اسلامی، مرجع‌ها، درباره سایت.

در بخش خدمات به عنوان فرعی ذیل می‌رسیم: مشورت و یاری‌رسانی، اخبار، بازار شرق، اوقات شرعی، توصیه‌های تلویزیونی، جستجو، چکیده اخبار، ارتباط با ما.

بخش شورای مرکزی مسلمانان آلمان خود دربرگیرنده این موارد است: شورای مرکزی مسلمانان آلمان، هیات ریسه اساس‌نامه، اعضا/انجمن‌ها، اخبار مطبوعاتی، بایگانی شورای مرکزی مسلمانان آلمان، روز دینار از مساجد، ارتباط با ما.

افزون بر دو ستون تبلیغی و مخصوص برنامه‌های اسلامی و معرفی کتاب در سمت چپ و راست، در میانه صفحه، بخش اخبار قرار دارد که با عناوین قابل کلیک و توضیح مختصری درباره هر یک از اخبار به ترتیب اهمیت و اغلب با درج تصویر قرار داده شده‌اند. همزمان بخش‌های متنوعی نیز در دو ستون کناری گنجانده می‌شوند، از جمله ترجمه آیاتی از قرآن به زبان آلمانی با ذکر نام و شماره آیه مربوطه و بخش خرید کتاب‌های مربوط به مضامین اسلامی از طریق اینترنت.

درحقیقت می‌توان ادعا کرد که این سایت در کنار استفاده اختصاصی از آن به عنوان منبع اخبار و اطلاعات، می‌تواند به منزله سکوی پرتاب مهمی به سوی سایت‌ها و منابع اطلاعاتی دیگر اسلامی در اینترنت باشد.